

Academische zitting
n.a.v. het 25 jaar bestaan van St.A.M.-Vlaanderen
H.Consciencegebouw, Brussel
dinsdag 17 februari 2009

toespraak
Chris Smlts
secretaris-generaal
van het Vlaams Verbond van het Katholiek Secundair Onderwijs

25 jaar St.A.M

Wat betekent St.A.M voor mij? Het is mede dankzij de inspanningen van ST.A.M dat de eerste graad in the picture is komen te staan. Ondertussen zal niemand in Vlaanderen die met onderwijs begaan is de scharnierfunctie van die eerste graad in twijfel trekken. Niemand twijfelt nog aan het observerende en oriënterende karakter van die eerste graad, maar ik kom daar straks op terug als ik de link leg naar de blauwdruk secundair onderwijs.

Ik beschouw St.A.M en de leden van St.A.M, die prominent aanwezig zijn in de adviesorganen van de koepel, zoals de CODI-eerste graad en de codis-vergadering als een kritische vriend. En samen met die kritische vriend willen we de richting waarmee we met de eerste graad naartoe willen uittekenen.

Ik heb ook de indruk dat de wederzijdse appreciatie gegroeid is. Als ik de basisdoelen van waaruit St.A.M de eerste graad benadert, vergelijk met de visietekst van het VVKSO over de eerste graad, dan stel ik vast dat we op het vlak van ideeën zeer dicht bij mekaar zitten. We zijn het erover eens dat de eerste graad een brede basisvorming voor alle leerlingen moet garanderen, dat de school en de leraars de leerlingen in de eerste graad moeten begeleiden bij het leren leren, het leren leven en het leren kiezen.

Ook de blauwdruk daagt ons uit om na te denken over de eerste graad in de toekomst. Ik ben een vurig pleitbezorger om de discussie inhoudelijk te voeren. Ik ben er niet van overtuigd of we veel opschieten om categoriaal tegenover comprehensief te plaatsen. Laten we gaan voor een eerste graad die een antwoord geeft op de specifieke behoeften van jongeren in een levensfase waarin ze spectaculaire veranderingen ondergaan. De 12-14 jarigen die volop in de puberteit zitten, die spectaculair verandert op lichamelijk, cognitief, psychisch en sociaal vlak en om deze redenen meer dan andere jongeren nood hebben aan grenzen en structuren. Bovendien is het publiek van de eerste graad zeer heterogeen op vele vlakken (breed spectrum aan interesses, vroegbloeiërs en laatbloeiërs).

Ik verwacht niet alle heil van een wijziging van structuren. Ik geloof er wel in dat scholen zelf de richting van de eerste graad kunnen bepalen, zelf die eerste graad kunnen invullen. Dit kan door heel veel zorg te besteden aan de intake en het onthaal gedurende de eerste weken van het schooljaar, dit kan door het aantal leraars in de eerste graad, vooral in het eerste jaar te beperken, dit kan door leraars te laten focussen op het groeipatroon van de leerling, dit kan door met bijzondere zorg de klastitularis of klassenleraar uit te kiezen, die meer dan in de andere graden de ankerfiguur, tegelijkertijd klassenmanager als vertrouwenspersoon, is. Dit kan ook door participatieve werkvormen te introduceren, waardoor de leerling meer verantwoordelijkheid krijgt bij zijn eigen leerproces.

Ook de leerplannen moeten bijdragen tot de realisatie van de doelstellingen van de eerste graad en handvatten aanreiken voor een optimale studiekeuze. Dit kan door te werken met verschillende beheersingsniveaus. die we basis, verdieping en uitbreiding noemen.

Zo zal een leerling die het verdiepingsniveau voor bijvoorbeeld het vak Wiskunde niet aankan of niet graag opneemt best georiënteerd worden naar een studierichting met een beperkt pakket wiskunde. Leerlingen die wel goed scoren op de verdiepingsdoelstellingen kunnen opteren voor een studierichting met een sterke wiskundeopbouw.

Tot slot doe ik een oproep aan St.A.M om te willen meedenken over de twee volgende items.

De situatie van de B-stroom baart mij zorgen. In gesprekken met directies en leerkrachten komt steeds tot uiting dat de problematieken, de verschillende leerstoornissen meer en meer toenemen. Vooral de niveaoverschillen tussen leerlingen, verschillen in sociaal-economische achtergrond en de verschillen in de kennis van het Nederlands vormen een obstakel. Ook de ongeïnteresseerde houding van vele leerlingen in 1 B, heel vaak te wijten aan slechte leerervaringen zijn een bron van ergernis. Ik stel mij dan ook de vraag: Hoe kunnen wij met het secundair onderwijs tegemoet komen aan specifieke noden van deze jongeren zodat we hun negatief zelfbeeld kunnen doorbreken en hun beter op weg zetten naar een onderwijskwalificatie.

Hoewel ik niet alle heil verwacht van structuren, zoals ik daarstraks reeds zei, ben ik de mening toegedaan dat we moeten durven nadenken over de reductie van het aantal basisopties en beroepenvelden. Vanuit de invalshoek van een observerende en oriënterende eerste graad mag een keuze voor een basisoptie geen voorafname zijn op de studiemogelijkheden in de tweede graad. Dit betekent dat basisopties voldoende ruim moeten zijn. Hebben we vanuit die context nood aan de basisoptie Sociaal en technische vorming, aan de basisoptie Handel of aan de basisoptie Techniek-wetenschappen? Moeten we niet eerder kiezen voor bredere basisopties? Dit zijn de twee vragen die ik de jarige zou willen meegeven.

Ik wens die jarige nog vele jaren en hoop dat we samen in het belang van elke leerling op een constructieve en kritische manier kunnen blijven nadenken over de eerste graad.

Ik dank u.